

T R E Ś Ć.

Str.

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Sekretariat Stanu:

33. Błogosławieństwo Ojca Świętego dla Wojska Polskiego i Naczelnego Wodza	91
34. Obolon S. Petri	92
35. Błogosławieństwo Ojca Świętego dla redaktorów, autorów i współpracowników „Wiarusa“, dla autorów żołn. książeczek do nabożeństwa, oraz dla wszystkich, którzy współpracowali przy urządzaniu żołn. akademij papieskich	92

Św. Kongregacja Propagandy Wiary:

36. Instructio de coordinatione Piae Unionis Cleri pro Missionibus cum operibus missionalibus	93

Św. Penitencjaria:

37. Decretum de recibus et piis operibus indulgentiis ditatis, nova collectione editis	95
38. Decretum. Conditiones ad validam sacrarum „Viae Crucis“ stationum erectionem ex novo statuuntur	96

Papieska Komisja do autentycznego tłumaczenia kanonów Kodeksu:

39. Odpowiedzi na podane wątpliwości	97

ROZKAZY ORDYNARIUSZA POLOWEGO W. P.

Stwierdzenia:

40. Stwierdzenie stanu choroby	98

ROZKAZY MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH.

41. Nadanie medalu „Za Długoletnią Służbę“	99
42. Małżeństwa poruczników — uregulowanie sposobu zabezpieczenia bytu materialnego	99
43. Ubiór żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, występujących przed sądami	101

ROZPORZĄDZENIA CENTRALNYCH WŁADZ PAŃSTWOWYCH.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych:

44. Okólnik z dn. 8.II.1938 r. o zmianie wyznania w rejestrach mieszkańców	102

OBWIESZCZENIE.

Uruchomienie Ofic. Domu Wypoczynkowego w Żabiu	106

Nr 5.

WARSZAWA
30 MAJA
1938 R.

ROZKAZ WEWNĘTRZNY

DO KATOLICKIEGO DUCHOWIEŃSTWA WOJSKOWEGO
W POLSCE

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

SEKRETARIAT STANU.

33.

**Błogosławieństwo Ojca Świętego dla Naczelnego Wodza
i Wojska Polskiego.**

Sua Eccelenza Vescovo Gawlina
via Pietro Cavallini 38 — Roma.

CITTA DEL VATICANO.

Sa Sainteté Vous remercie de tout coeur des publications dont Vous Lui avait fait un filial hommage. Elle forme les meilleurs voeux pour Votre inlassable activité pastorale et priant Dieu de continuer à la rendre féconde Vous envoie ainsi qu'à tous ceux dont Vous soignez les intérêts spirituels et en particulier au digne Chef de l'Armée Polonaise le Maréchal Śmigły-Rydz la bénédiction apostolique.

(—) *Cardinal PACELLI.*

Obolon S. Petri.

SEGRETERIA DI STATO
DI SVA SANTITA
N 168403

Da Citarsi Nella Risposta

Dal Vaticano, die 7 Aprile 1938

Exc.me ac Rev.me Domine,

Cum episcopalis susceptae dignitatis anniversariam ageres diem, sacerdotes qui Polonorum exercitui addicti tibi subesse laetantur stipem collegerunt, quae Augusto Pontifici Ecclesiae angustiis allevandis ipse destinares.

Beatissimus Pater valde dilexit hanc eximiam liberalitatem, ex qua antiquae laudis lux nova refulget, ac tibi sacerdotibusque a te pendentibus, iugem coelestis gratiae favorem adprecatur, ut officii partes alacres explentes virtutibus et meritis augeamini. Apostolica autem Benedictio paternum auspicium confirmat.

Interea qua par est observantia me profiteor.

Excellentiae tuae
addictissimum
E. Card. PACELLI

Exc.mo ac Rev.mo Domino
Domino JOSEPHO GAWLINA
Episcopo tit Mariammitano
Ordinario castrensi in Polonia.

35.

Błogosławieństwo Ojca Świętego dla redaktorów, autorów i współpracowników „Wiarusa“, dla autorów żołnierskich książeczek do nabożeństwa, oraz dla tych wszystkich, którzy współpracowali przy urzędowaniu żołnierskich akademii papieskich.

Summus Pontifex Pius P. P. XI pergrato animo accepit publicationes Sibi ab Episcopo Castrensi Exercitus Poloni, Mons. Josepho Gawlina, humillime oblatas, i. e. libellos precum sumptibus Ministerii Rerum Militarium editos, — ephemerides „Wia-

rus“ pro subpraefectis militum destinatas, qui specialem editionem occasione anniversarii coronationis Summi Pontificis imprimi curaverunt — necnon documenta Academiae Papales a militibus Varsaviae aliorumque Poloniae oppidorum celebratas demonstrantia — quorum omnium operum auctoribus, redactoribus necnon collaboratoribus pergrato animo Apostolicam Benedictionem impertitur.

Joseph Card. Pizzardo

Ex Aedibus Vaticanis die 19 aprilis 1938.

S. CONGREGATIO DE PROPAGANDA FIDE.

36.

INSTRUCTIO

De coordinatione Piae Unionis Cleri pro Missionibus cum operibus missionalibus.

(Acta Ap. Sedis, 1937, t. XXXIX, p. 476 — 477).

Ut universa cooperationis missionalis actio magis magisque perficiatur ac roboretur, Comitatus seu Consiliis, de quibus in Motu proprio *Decessor Noster*, Pia Unio Cleri pro Missionibus, debita a Summo Pontifice Pio XI obtenta potestate, accedit.

Comitatus Nationales Pontificalium operum Missionalium necnon Summum Consilium (seu Comitatus supremus), Motu Proprio *Decessor Noster* instituta, ita perficiuntur:

A) De Comitatus Nationalibus cooperationis missionalis.

1. In diversis nationibus Comitatus Nationalis constabit Directoribus et Secretariis Nationalibus Piae Unionis Cleri et Pontificalium Operum pro Missionibus, quae sunt in natione, singulisque Consiliariis singulorum Operum et Unionis Cleri, a Consilio Nationali respectivo electis.

2. Comitatus Praeses, qui ab ipso Comitatu eligitur inter Directores Nationales Piae Unionis Cleri et Pontificalium Operum, tres annos in munere manebit iterumque eligi poterit.

3. Comitatus, Praeside convocante, semel saltem in anno conveniet et quoties Praeses opportunum iudicaverit. Idem suffragiorum maiori parte absoluta decernet.

4. Comitatus erit in unaquaque natione ea curare quae ad commune bonum pertinent Unionis Cleri et Operum Missionalium, intra nationis limites existentium; itemque difficultates, quae fortasse occurrerint, dirimere.

B) De Comitatu supremo cooperationis missionalis.

5. Summum Consilium (seu Comitatus supremus) Pontificiis Missionalibus operibus et Unioni Cleri regendis constabit Praeside Operum Pontificalium pro Missionibus et Consilii internationalis Unionis Cleri, Secretariis generalibus ipsorum Operum et Piae Unionis Cleri, unoque consiliario singulorum Operum et Piae Unionis Cleri a Consiliis electis.

6. Comitatus huiusmodi Praeses Pontificalium operum Missionalium et Unionis Cleri praeest.

7. Comitatus huius erit omnia providere ut Unio Cleri et Opera Missionalia ordinatim fructuoseque propriam actionem explicare valeant, atque difficultates, si quae abortae fuerint, componere.

8. Quae in hoc Comitatu decernuntur, ad E-mum Cardinalem S. C. de Propaganda Fide Praefectum recognoscenda atque confirmanda deferuntur.

9. Comitatus Supremus secundo quoque mense ordinarie convocabitur et extra ordinem quoties Praeses opportunum iudicaverit.

De commentario generali.

10. Commentarium generale, quod, ad mentem Motu Proprio supra citati, commune est Pont. Operibus a Propagatione Fidei et a S. Petro Apostolo, erit et pro Secretariatu Internationali P. U. C. pro Missionibus.

Praesentem Instructionem in Audientia diei 9 martii a. 1937, SS-mus D. N. Pius, divina Providentia Papa XI, audita relatione infrascripti Secretarii S. Congregationis de Propaganda Fide, ratam habere et adprobare dignatus est.

† *Constantini*, Arch. tit. Theodosien., Secretarius.

37.

DECRETUM

**de precibus et piis operibus indulgentiis ditatis, nova
collectione editis.**

(AAS. t. XXX, Nr 4, p. 110—111).

Quandoquidem ex una parte opus, a Sacra Congregatione Indulgentiarum Sacrarumque Reliquiarum anno MDCCCLXXXVIII editum, multis iam annis non amplius venale prostat; ex altera vero eiusdem generis Collectioni, quae anno MDCCCXXIX in lucem prodiiit, generales indulgentiarum concessionis postremis hisce temporibus, ac praesertim iubilari Redemptionis anno, aliae ex aliis accessere, christifideles non pauci ac vel sacerdotes et Episcopi ab Apostolica Sede petierunt, ut novum, idemque authenticum, prelo excuderetur opus, quod pontificias hac in re largitiones ita in unum colligeret, ut tuta communi pietati norma esset.

Cum vero Augustus Pontifex hac de causa certior factus esset, infra scripto Cardinali Paenitentiaro Maiori mandavit, ut huic operi admoveretur manus, cui etiam Ipsemet perficiendo generales normas rationesque indicavit. Eo videlicet spectabat Beatissimi Patris consilium, ut non modo preces et pia opera indulgentiis ditata in unum redigerentur, sed ut potius aptiore indutus forma elenchus vulgaretur, qui et recentiores omnes Summorum Pontificum id genus largitiones complecteretur, et novo usui novisque huius Officii praescriptis ordinate responderet, quae idcirco Suprema Auctoritate duce invecta sunt, ut indulgentiarum doctrinam atque incrementa nostra hac aetate moderarentur.

Quapropter Sacra Paenitentiaria Apostolica, ut Beatissimi Patris mandata faceret, post diuturnum studium diligentemque laborem, preces et pia opera, ad praesentem hanc diem a Summis Pontificibus indulgentiis ditata, in unum collegit et in vulgus edidit; tum ea videlicet, quae in favorem omnium christifidelium, cum ea etiam quae in favorem quorundam coetuum spiritualibus hisce muneribus insignita fuerunt: idque ad nor-

mam perficiendum curavit earum immutationum atque rationum, quas Suprema ipsa Auctoritas proposuerat.

In Audientia vero infra scripto Cardinali Paenitentiario Maiori die 11 mensis Decembris vertentis anni concessa, Ssmus D. N. Pius divina Providentia Pp. XI Collectionem hanc, typis vaticanis impressam, approbavit et confirmavit et, abrogatis generalibus indulgentiarum concessionibus in eadem Collectione non relatis, ipsam tantum uti authenticam haberi mandavit.

Contrariis quibuslibet etiam speciali mentione dignis minime obstantibus.

Datum Romae, ex S. Paenitentiaria Apostolica, die 31 Decembris 1937.

L. Card. Lauri
Paenitentiarius Maior.

L. † S.

S. Luzio
Regens.

38.

DECRETUM

conditiones ad validam sacrarum „Viae Crucis“ stationum erectionem ex novo statuuntur.

(AAS, t. XXX, Nr 4, p. 111—112).

Iamdiu ac saepe huic S. Tribunali significatum fuit, multipliciter conditionum ad validitatem erectionis stationum „Viae Crucis“ hucusque requisitarum haud raro occasionem dedisse omissioni, ut plurimum involuntariae, unius vel alterius ex iis, et consequenti exinde invaliditati erectionis eiusdem. Huic lamentabili defectui infra scriptus Cardinalis Maior Paenitentiarius occurrere efficaci remedio cupiens, totam rem deferendam esse Summo Pontifici censuit. Itaque Sanctitas Sua, in audientia eidem benigne concessa die 11 mensis Ianuarii vertentis anni, spirituali animarum piarum bono semper prospiciens, ac summopere exoptans ne christifideles priventur sacris indulgentiis, huic salutari exercitio adnexis, — quas Ipsemet ex novo statuerat per Decretum „Pium Viae Crucis exercitium“ sub die

20 Octobris 1931 ¹⁾ — abrogatis singulis conditionibus hactenus vigentibus, benigne decernere dignatus est ad validam stationum „Viae Crucis“ erectionem sufficere ut sacerdos, idcirco rogatus, debita facultate sit praeditus, iuxta. Decretum „Consilium suum persequens“ datum die 20 Martii 1933 ²⁾; prorsus tamen decere, ratione praesertim ecclesiasticae disciplinae, ut singulis vicibus, nisi agatur de locis exemptis, accedat venia Ordinarii loci, ubi facultas exercetur, saltem rationabiliter praesumpta, quando Ordinarius facile adiri nequeat. Praeterea eadem Sanctitas Sua statuit ut omnes „Viae Crucis“ erectiones, quaecumque ex causa hucusque invalide peractae, huius Decreti vigore sanatae maneant.

Contrariis quibuslibet etiam mentione dignis minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus S. Paenitentiariae, die 12 Martii 1938.

L. Card. Lauri

L. † S.

Paenitentiarius Maior.

S. Luzio

Regens.

¹⁾ Acta Apost. Sedis. vol. XXIII, pag. 522.

²⁾ Acta Apost. Sedis. vol. XXV, pag. 170.

PAPIESKA KOMISJA DO AUTENTYCZNEGO TLUMACZENIA KANONÓW KODEKSU.

39.

Odpowiedzi na podane wątpliwości.

(AAS, t. XXX, Nr 3, p. 73).

Ich Eminencje Kardynałowie Papieskiej Komisji, ustanowionej do autentycznego wyjaśnienia kanonów Kodeksu, na wątpliwości podane w czasie ogólnego zebrania polecieli odpowiedzieć na każdą z nich w ten sposób:

I. O uczestnictwie w przywilejach zakonnych.

W. Czy kan. 613 § 1 w brzmieniu następującym: „z wyłączeniem na przyszłość jakiegokolwiek uczestnictwa“ należy rozu-

mieć w ten sposób, że odwołane zostały przywileje przez zakony przed powstaniem Kod. Pr. Kan. prawnie nabyte i bezspornie posiadane?

O. Przeczqco.

II. O niepodleganiu karom
„latae sententiae“.

W. Czy bojaźń ciężka wymawia od kar doraźnych („latae sententiae“), jeśli przewinienie, chociaż samo w sobie występne i ciężko grzeszne, nie zmierza jednak ku pogardzie wiary lub powagi kościelnej ani też ku jawnej dusz ludzkich krzywdzie stosownie do kan. 2229 § 3 n. 3?

O. Twierdząco.

Dan w Rzymie z miasta Watykańskiego d. 30 grudnia 1937 r.

I. Kard. Serafini, Prezes.

L. S.

I. Bruno, Sekretarz.

ROZKAZY ORDYNARIUSZA POLOWEGO W. P.

STWIERDZENIA.

40.

Stwierdzenie stanu choroby.

Ks. dziekan Dr. Mauersberger Jan, Kanclerz Polowej Kurii Biskupiej odszedł z dniem 19.I.38 r. do szpitala, gdzie przebywał do dnia 1.III.38 r. Następnie wyjechał na 6-tyg. urlop zdrowotny. Podstawa: meldunek C. W. San. L. p. 1044/38 z dn. 30.III.38.

Obowiązki kanclerza Polowej Kurii Biskupiej powierzyłem z dn. 19.I.1938 r. ks. Dziekanowi Wojtyniakowi Czesławowi.

Od dn. 21.IV.1938 r. st. kapelan ks. Stefan Kowalczyk, Notariusz Sądu Biskupa Polowego, został zaliczony w stan chorych I. Szpitala Okręg. w Warszawie.

41.

Nadanie medalu „Za Długoletnią Służbę“.

(Rozk. Dzien. M. S. Wojsk. Nr 8; G. M. 0141).

Na podstawie ustawy z dnia 8.I.1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 3 poz. 11) nadają brązowy medal za długoletnią służbę:

Biskupowi Polowemu ks. Gawlinie Józefowi.

42.

Małżeństwa poruczników — uregulowanie sposobu zabezpieczenia bytu materialnego.

(Dz. Rozk. Nr 1/38, poz. 2; B. Pers. 5576/I—4/37).

W związku z art. 52 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 12 marca 1937 r. o służbie wojskowej oficerów i §§ 37 — 43 rozporządzenia ministra spraw wojskowych z dn. 9 września 1937 r. w sprawie wykonania dekretu Prez. Rzplitej z dnia 12 marca 1937 r. o służbie wojskowej oficerów (Dz. U. R. P. nr 68/37 poz. 514 — Dz. Rozk. nr 13/37 poz. 164) reguluję sprawę małżeństw poruczników w sposób następujący:

Współczynnik do pomnożenia różnicy między rocznym uposażeniem porucznika a kapitana utrzymujących rodzinę (tabela A i B art. 5 rozp. Prez. Rzplitej z dn. 28 października 1933 r. o uposażeniu wojska Dz. U. R. P. nr 8/37 poz. 66 — Dz. Rozk. 3/37 poz. 26) a tym samym i wysokość sumy pieniężnej, potrzebnej do minimalnego i niezawodnego zabezpieczenia bytu materialnego porucznika po zawarciu małżeństwa, będzie określany indywidualnie przez Biuro Personalne.

Po otrzymaniu w drodze służbowej prośby porucznika udokumentowanej i zaopiniowanej w myśl §§ 39 i 40 powołanego rozporządzenia, szef Biura Personalnego M. S. Wojsk. zawiadomi dowódcę formacji (równorzędnego) o wysokości współczyn-

nika. Dowódca formacji (równorzędny) wezwie osobę, która zadeklarowała gotowość zabezpieczenia bytu materialnego, do bezzwłocznego złożenia całej sumy pieniężnej na konto czekowe P. K. O. nr 100 (sto). Właściciel konta: Wydział Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. w Warszawie. Na odwrocie dowodu wpłaty powinien wpłacający podać dosłownie, co następuje:

„Wystawić książeczkę oszczędnościową na imię porucznika (imię i nazwisko) urodzonego (miejsce i data urodzenia) z (formacja) do dyspozycji dowódcy (nazwa i siedziba formacji) z tym, że w razie śmierci porucznika wkład ten przechodzi na własność wdowy po nim.

(Podpis i adres wpłacającego)“.

Wydział Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. otworzy na tej podstawie książeczkę oszczędnościową, przechowaj ją w swoim depozycie i powiadomi o tym: a) dowódcę formacji, przesyłając mu „potwierdzenie złożenia książeczki w depozycie“, którą należy traktować w myśl art. 12 zał. 3 do przepisu J. A. 1 jako depozyt pieniężny (zastępujący książeczkę oszczędnościową) i przechowywać w kasie jednostki adm., b) szefa Biura Pers. M. S. Wojsk., który wyda zezwolenie na zawarcie małżeństwa.

Niedopełnienie w powyższej formie warunku zabezpieczenia bytu materialnego pociągnie za sobą odmowne załatwienie prośby.

Po zawarciu małżeństwa dowódca formacji pod koniec każdego miesiąca w piśmie zaopatrzonem w swój podpis i pieczęć zwróci się do Wydziału Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. w Warszawie z poleceniem przekazania stosownej kwoty (w Warszawie 100 zł — poza stolicą 76 zł) na rzecz porucznika, podając przy tym nr książeczki oszczędnościowej, uwidoczniony na „potwierdzeniu złożenia książeczki w depozycie“.

W przypadkach:

1) przeniesienia porucznika do innej formacji należy powiadomić o tym Wydział Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. z podaniem nr książeczki i nowej formacji, której dowódca będzie uprawniony na tej podstawie do dalszego dysponowania wkładem oszczędnościowym na rzecz przeniesienia oficera. „Potwier-

dzenie złożenia książeczki w depozycie“ należy przesłać wraz z wykazem wierzytelności przekazanych nowemu dowódcy do dalszego przechowania;

2) mianowania porucznika kapitanem (rotmistrzem), rozwiązania stosunku służbowego (wydalenie, wykluczenie, przeniesienie do rezerwy i w stan spoczynku), lub rozwiązania małżeństwa, jeżeli na mężu nie ciąży obowiązek alimentacji, albo śmierci żony należy „potwierdzenie złożenia książeczki w depozycie“ przesłać do Wydziału Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. z poleceniem przekazania pozostałego wkładu pod adresem wpłacającego albo jego prawnym następcem;

3) śmierci porucznika zwróci dowódca formacji „potwierdzenie złożenia książeczki w depozycie“ Wydziałowi Wkładów Oszczędnościowych P. K. O. z poleceniem wypłaty wkładu do rąk wdowy po nim;

4) wyczerpania wkładu przed zamianowaniem porucznika kapitanem (rotmistrzem) uznaje się zobowiązanie zabezpieczenia bytu materialnego za wypełnione.

Korespondencja (zwykła) władz wojskowych z P. K. O. w tym przedmiocie jest wolna od opłaty pocztowej pod warunkiem, że na kopercie, w lewym dolnym rogu zostanie umieszczona klauzula: „Opłatę pocztową uiszcza P. K. O. ryczałtem“

43.

Ubiór żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, występujących przed sądami.

(Dz. Rozk. Nr 2/38, poz. 19; Dep. Dow. Og. 1590-1 P. U.).

Żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, występujących w jakimkolwiek bądź charakterze na rozprawach głównych przed sądami wojskowymi i powszechnymi, obowiązuje ubiór garnizonowy służbowy, biała broń boczna oraz pełne oznaki posiadanych polskich orderów, odznaczeń i medali.

ROZPORZĄDZENIA CENTRALNYCH WŁADZ PAŃSTWOWYCH.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

44.

O K Ó Ł N I K.

**z dnia 8 lutego 1938 roku. — Nr AC. 52-5-1,
o zmianie wyznania w rejestrach mieszkańców.**

(Dz. Urz. M. S. Wewnętrznych, nr 5/61, 10. II. 1938 r.).

Do

PP. Wojewodów, Komisarza Rządu
na m. st. Warszawę i Starostów.

W świetle rozporządzeń o ewidencji i kontroli ruchu ludności wszelkie zmiany w życiu (lub w stanie) obywatela, dotyczące danych zawartych w rejestrze mieszkańców, powinny być zgłaszane do gmin, biur ewidencji ludności.

Dotyczy to zarówno zmian w stanie rodzinnym i cywilnym obywateli, jak i zmiany obywatelstwa, wyznania itp.

W szczególności jeżeli chodzi o zmianę wyznania, obowiązek ten jest oparty na postanowieniach art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 309) o ewidencji i kontroli ruchu ludności, § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 23 maja 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 489) i § 58 instrukcji Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 27 listopada 1930 r. o prowadzeniu rejestru mieszkańców i ciąży nie tylko na zainteresowanych obywatelach, lecz i na odpowiednich urzędnikach stanu cywilnego.

W ramach postanowień obowiązujących na obszarze Rzeczypospolitej kodeksów cywilnych oraz rozporządzeń i okólników z zakresu rejestracji stanu cywilnego zmiana wyznania powinna być nadto rejestrowana w następujący sposób:

1. Na obszarze województw środkowych i wschodnich rejestrację zmiany wyznania prowadzą powiatowe władze admini-

stracji ogólnej stosownie do okólnika Nr 428 z dnia 11 stycznia 1921 r. wydanego przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i z Ministrem Sprawiedliwości (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 1636, poz. 4), przy czym po dokonaniu tej rejestracji władze te są obowiązane powiadomić o zaszłym fakcie właściwą gminę (biuro ewidencji ludności), jak i urzędnika stanu cywilnego tego wyznania, z którego dany obywatel wystąpił;

2. na obszarze województw południowych stosownie do art. 6 ustawy z dnia 25 maja 1868 r. (Dz. P. P. Nr 49) oraz § 1 rozporządzenia wykonawczego Ministra Wyznań i Oświaty z dnia 18 stycznia 1869 r. (Dz. P. P. Nr 13) zmiana wyznania winna być zgłoszoną przed powiatową władzą administracji ogólnej, która — po dokonaniu rejestracji — powiadomi o zaszłym fakcie przełożonego lub duszpasterza opuszczonego kościoła albo stowarzyszenia religijnego niezależnie od zawiadomienia właściwego ze względu na miejsce sporządzenia aktu urodzenia stanu cywilnego, a nadto — w myśl przytoczonego w punkcie I okólnika Nr 428 — gminę właściwą ze względu na miejsce zamieszkania zainteresowanego;

3. na obszarze województw zachodnich w myśl postanowień ustawy z dnia 14 maja 1873 r. rejestracja zmiany wyznania dokonywana jest przez sądy grodzkie miejsca zamieszkania interesowanego, przy czym sądy te obowiązane są — po protokularnym przyjęciu zgłoszenia zmiany wyznania — przesłać odpis sporządzonego protokołu zarządowi gminy kościelnej opuszczonego przez daną osobę wyznania. Jedynie zatem na tym obszarze urząd rejestrujący zmianę wyznania nie jest obowiązany zawiadamiać o zaszłym fakcie właściwego biura ewidencji ludności, celem wciągnięcia tej zmiany do rejestru mieszkańców; to też Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podejmie u właściwych władz starania o usunięcie tego braku.

Jak wynika z powyższego, zarówno przepisy o ewidencji i kontroli ruchu ludności, jak i przepisy w zakresie prawa o aktach stanu cywilnego wymagają dokonania rejestracji zmiany wyznania, która w rezultacie koncentruje się w gminnych rejestrach mieszkańców.

Ponieważ zagadnienie to jest przedmiotem szczególnego zainteresowania władz naczelnych, przeto dla zebrania i właściwego wykorzystania odnośnego materiału Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zarządza co następuje:

1. powiatowe władze administracji ogólnej na obszarze województw centralnych, wschodnich i południowych winny przestrzegać ściśle postanowień cytowanego wyżej okólnika Nr 428 co do powiadomienia gminy miejsca zamieszkania interesowanej osoby o zgłoszonej przez nią zmianie wyznania niezwłocznie po przyjęciu takiego zgłoszenia:

2. niezależnie od powyższego gminne biura (referaty) ewidencji ludności na całym obszarze Rzeczypospolitej wzmogą w granicach swoich możliwości nadzór nad dopełnieniem przez obywateli opartego na przytoczonych na wstępie przepisach obowiązku zgłaszania (meldowania) w gminie zmiany wyznania; Ministerstwo przypomina przy tym, iż w myśl postanowień art. 25 powołanego już rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. w brzmieniu ustawy z dnia 15 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 390) niedopełnienie tego obowiązku zostało zagrożone sankcją karną, o czym przy sposobności należy ludności przypominać;

3. gminne biura ewidencji ludności założą niezwłocznie specjalną statystykę osób zmieniających wyznanie, obejmującą wszystkie przypadki zmiany wyznania, jakie zaszły od 1 stycznia 1938 r. i jakie zajdą w przyszłości; w gminach prowadzących rejestr mieszkańców w formie księgi może być statystyka tych osób prowadzona łącznie ze skorowidzem, przewidzianym w § 27 (1) rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23 maja 1934 r. przez odpowiednie zaznaczenie w nim (znakowanie) nazwisk osób zmieniających wyznanie; natomiast w gminach, w których rejestr mieszkańców ma formę kartotekową, statystyka ta może być prowadzona przez odpowiednie znakowanie kart rodzinnych tych osób. Zresztą techniczną stronę rozwiązania tego zagadnienia w poszczególnych gminach pozostawia Ministerstwo samym gminom i bezpośrednim władzom nadzorczym, co — wobec względnej rzadkości przypadków zmiany wyznania — nie powinno nastęrczać żadnych trudności.

4. co kwartał, a mianowicie w dniach 1 kwietnia, 1 października i 1 stycznia każdego roku będą sporządzać gminy wykazy statystyczne osób zmieniających wyznanie wedle wzoru, podanego na końcu niniejszego okólnika i przysyłać bezpośrednio do Ewidencji Centralnej w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych; wykazy te powinny być przysyłane tylko wówczas, gdy w danej gminie zajdą i zostaną zgłoszone w ubiegłym kwartale przypadki zmiany wyznania, w przeciwnym zaś razie żadnych zawiadomień przedkładać nie należy;

5. z uwagi na duże znaczenie poruszonego zagadnienia Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów o rozciągnięcie ścisłego nadzoru nad możliwie skrupulatnym wypełnieniem niniejszych zarządzeń.

(—) *Nakoniecznikow-Klukowski.*
Podsekretarz Stanu.

+ Józef Garliwa

Biskup Polowy Wojsk Polskich.

Warszawa, dnia 30 maja 1938 r.

OBWIESZCZENIE.

Uruchomienie Oficerskiego Domu Wypoczynkowego w Żabiu.

(Dz. Rozk. 2/38; G. M. 1007 Og.).

Centralny Komitet Wykonawczy Fundacji Oficerskich Domów Wypoczynkowych zawiadamia, że z dniem 15 lutego 1938 r. uruchamia Oficerski Dom Wypoczynkowy w Żabiu — dojazd koleją do Kołomyi, następnie autobusem przez Kosów do Żabiego, adres zarząd Oficerskiego Domu Wypoczynkowego w Żabiu koło Kosowa.

Koszty utrzymania osoby dorosłej (pomieszczenie wraz z wyżywieniem) będą wynosiły w sezonie letnim 4 zł 50 gr, w sezonie zimowym 5 zł + 5% od rachunku na opłatę służby, dla dzieci do lat 10 koszty te wynosić będą 3 zł 50 gr. Zgłoszenia należy kierować wprost do zarządcy O. D. W. w Żabiu na 10 dni przed rozpoczęciem sezonu. Przydział miejsc będzie dokonywał zarządca O. D. W. w Żabiu.

Jednocześnie z wysłaniem zawiadomień o przyznaniu miejsc, zarząd domu żąda wpłaty 10 zł od osoby na poczet należności za mieszkanie. Kwota ta, w razie niezajęcia miejsca w ciągu trzech dni od daty przyznania, nie będzie zwrócona.

T R E Ś Ć.

	<i>Str.</i>
KAZANIA I PRZEMÓWIENIA:	
„Kazanie na przysięgę rekrutów z cenzusem“, Ks. dr F. Skalski .	191
„Kazanie na promocję oficerską podchorążych kawalerii“. Ks. dr F. Skalski	193
MATERIAŁY DO DZIEJÓW KATOLICKIEGO DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO W POLSCE:	
Kościół wojskowy w Zegrzu	195
KRONIKA DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO	205
NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE: („Ateneum Kapłańskie“, „Wiarus“) .	218

KS. DR FRANCISZEK SKALSKI

Kapelan W. P.

Grudziądz.

KAZANIE WYGŁOSZONE Z OKAZJI PRZYSIĘGI REKRUTÓW Z CENZUSEM W DNIU ŚWIĘTA PODCHORAŻYCH, DN. 29.XI.1937 — W GRUDZIĄDZU.

*Wszystko mogę w tym, który mnie umacnia.
(Fil. 4, 13).*

W dziejach legionów rzymskich istnieje podanie, że gdy starożytna Roma wskutek klęski nieurodzaju znalazła się w pobliżu klęski głodowej, na radzie starszych postanowiono powierzyć misję zdobycia żywności młodym, fizycznie zdrowym obywatelom.

Woli starszych posłuszni, młodzieńcy dzielnie spełnili włożone na nich zadanie, bo nie tylko zapewnili rodakom zaopatrzenie, ale imię Ojczyzny rozstawili daleko po szerokim świecie.

Obywatele kraju, chcąc mężnej młodzieży za jej trud i dzielność wyrazić uznanie, obchodzili pamiątkę tego zdarzenia przez uroczystość zwaną „Ver sacrum“.

Odtąd prawie corocznie w porze wiosennej wyruszały z Rzymu karne legiony, by za cenę twardego wysiłku i ofiary życia młodych bojowników zwycięsko rozszerzać zasięg kultury ojczystej i stać na straży bezpieczeństwa kraju.

Bracia Rekruci! Ojczyzna nasza żąda od was również wielkiej ofiary. Dzisiaj w obecności przełożonych stojąc przed wizerunkiem Męki Zbawiciela i biorąc Boga na świadka w formie najuroczystszej macie złożyć przysięgę, że Polsce służyć będziecie wiernie, to znaczy chorągwi wojskowych nigdy nie odstąpicie, stać będziecie na straży Konstytucji i honoru żołnierza polskiego, prawu i Prezydentowi Rzplitej okażecie uległość, rozkazy dowódców i przełożonych wiernie wykonacie i zachowując tajemnice wojskowe za sprawę Ojczyzny do ostatniego tchu w piersiach będziecie walczyć.

W dniu tym w sposób szczególny majestat Polski do was przemawia:

Jam jest Ojczyzna i nie dość mi tego,

Że się nazywasz mym synem.

Masz mi poświęcić siebie całego

I złym nie zmazać się czynem.

Choćby po twoim najlepszym dziele,

Zawsze o sobie sądzi mało,

Nie myśl, jak dla mnie zrobiłeś wiele,

Lecz co ci zrobić jeszcze zostało!

(Fr. Karpiński).

Wzorów ofiary i samozaparcia szukajcie wśród bojowników za wiarę świętą i w szeregach bohaterów narodu.

Do Szawła, nieubłaganego prześladowcy Chrystusa, przemówił Pan, by porzuciwszy widoki osobistych korzyści i wyrachowanie partii, której dotąd był ślepym narzędziem, oddał się bez zastrzeżeń i niepodzielnie z duszą i ciałem Zbawicielowi.

Nie uląkł się Szawel grozy udręczeń i niebezpieczeństw, nie zachwiała w nim ducha nawet wizja śmierci męczeńskiej. Dość mu było, że wiernej służby Bóg żąda od niego. Na zew Pana z Szawła staje się Pawłem! A podjąwszy trud apostolski działa bez wytchnienia i wobec zadań, które się wyłaniają, woła z zapalem pewien zwycięstwa: „Wszystko mogę w Tym, który mnie umacnia!“.

Marazm ugodowości przenikał społeczeństwo polskie po Kongresie Wiedeńskim. Coraz to bardziej zwiększała się liczba takich Polaków, którzy zaborczego satrapę uważali za miłościwego monarchę. Tej atrofii ducha, tego poniżenia nie znieśli podchorążowie. By zdrętwiały naród obudzić z uśpienia i poderwać do czynu rozniecają żagiew powstania w pamiętną noc listopada. I nie oni walkę przegrali, lecz społeczeństwo, które ofiarnym i walecznym powstańcom nie dało wodza. Dlatego czyn podchorążych pozostanie na zawsze przykładem bohaterstwa i wiary w żywotne siły narodu. Odtąd naród nie spocznie i zrywać się będzie do walki dopóty, dopóki w r. 1918 nie skruszy kajdan niewoli.

Przed chwilą o stropy siedmiowiekowej świątyni odbiły się dźwięki najstarszej pieśni rycerskiej. Ileż cnót żołnierskich, ile bohaterskich czynów wykrzesał, ile zwycięstw przyniósł ten pierwszy hymn narodowy któż zliczyć potrafi? Boga Rodzica Dziewica, Bogiem sławiona Maryja! Te słowa, zębem stuleci nie-

naruszone, uniosły nas ponad pola bitew o wielkość i potęgę Rzeczypospolitej, ukazały nam stojących na czele nieprzejranych szeregów walecznego rycerstwa zwycięskich królów i wodzów narodu.

Młodzieży rycerska!

Od tych orłów pożycz lotu,
Ustrój się w ich srebrne puchy;
Od nich ucz się w chmurach zwrotu
Bo potęgą — wielkie duchy.

(W. Pol).

Na wołanie, jakie Ojczyzna kieruje do ciebie, wołanie o trud, ducha i mięśni wysiłek, uzbrój się w niezachwianą decyzję sumiennego wykonania pracy żołnierskiej, miej wolę zwyciężania siebie i wroga, a wszystko zdołasz w Bogu, który cię umocni!

Amen.

KS. DR FRANCISZEK SKALSKI

Kapelan W. P.

Grudziądz.

**KAZANIE WYGŁOSZONE W DNIU PROMOCJI OFICERSKIEJ
PODCHOR. KAWALERII 15.X.1937 W GRUDZIĄDZU.**

*Przepasz miecz twój do biódr twoich... i krocz
szczęśliwie... dla prawdy i sprawiedliwości... a po-
prowadzi cię przedziwnie prawica twoja.*

(Ps. 44. 4, 5).

Kochani Podchorążowie!

Zajaśniał wreszcie uroczysty dla was dzień promocji oficerskiej. Oczy wasze rozpromienił blask triumfu, serca po brzegi wypełnił entuzjazm i radość młodzieńcza. Bo i jakże tu nie radować się, skoro doczekaliście się dnia, w którym spełniają się wasze od dzieciennych lat troskliwie pielęgnowane marzenia, zamiary. Poza wami zostaje pole pracy okresu szkolenia i wychowania, pole spulchnione skibami systematycznych, planowych wysiłków. Nie z przywileju, nie z łaski, lecz ciężkim sumiennym trudem zdobyliście uznanie przełożonych i szlify oficerskie.

Dzień dzisiejszy jest też dniem radości dla waszych przełożonych i społeczeństwa. Ta radość wypływa nie tylko z udziału w waszym osobistym szczęściu, ale również z nadziei jaką wszyscy obywatele miłujący Ojczyznę w was pokładają.

Wolą przełożonych było, by rocznik wasz szedł w szeregi korpusu oficerskiego pod wezwaniem Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. To wielkie Imię ma nadawać styl waszej pracy dla Polski, będzie dla was zawsze żywym bodźcem do twórczego czynu. Pierwszym zaś warunkiem czynu, są słowa Wodza Narodu: „Musi być poczucie siły własnej oraz zapał i duma, wynikająca ze stałego jej przyrostu i rozwoju“. Przyrost i rozwój siły Polski to postulat podjęty przez Naczelnego Wodza w hasła obrony narodowej. To hasło jest dla was rozkazem do wykonania.

Gdy posuwając się po wyboistych koleinach twardej służby żołnierskiej potkniecie się może, gdy umysł wasz i wolę przenikać zacznie tłumiący zapał szablon i rutyna, gdy słabnąć będziecie spracowani — zrywajcie się do nowych wysiłków na wspomnienie żywych przykładów Wielkiego Marszałka. „Hołdowałem od dzieciństwa — tak mówił — dumnej zasadzie: móc to chcieć, lecz chcieć tak, by we wszystkich cząsteczkach krwi ta siła chcenia żyła i trwała... Kto chce ten może, kto chce ten zwycięża, byle tylko chcenie było chceniem siły!“.

Żywym tętnem bije serce Narodu w dniu promocji oficerskiej. Bo Naród spodziewa się, że pierś wasza będzie tarczą śpiżową, o którą na proch skruszą się kopie wroga. Naród jest przeświadczony, że wysokim poziomem wyrobienia moralnego zasłużyliście na to, by waszej opiece jako wychowawców ze spokojem powierzyć kwiat polskiej młodzieży. Odpowiedzialną rolę w odrodzonej Ojczyźnie niech wam obrazują wieszczce słowa Skargi: „Wyście jako góry, z których rzeki i źródła wytryskają, inni jako pola, które się onymi rzekami polewają i chłodzą“.

Za chwilę szabla dostojnego przedstawiciela Pana Prezydenta Rzeczypospolitej i wysokich dowódców Kawalerii dotknie waszego ramienia. Przeniknie was prąd nowej mocy. Wraz z zaszczytnym tytułem oficera polskiego spłynie na was ogrom obowiązków obrońców Ojczyzny i wychowawców młodych rycerskich pokoleń. Potrzeba siły nadludzkiej, by tym obowiązkom sprostać w duchu bezinteresownej ofiary, ze wszechstronną-

zawsze aktualną znajomością trudnego zawodu, z pożytkiem dla kraju. Zachowajcie przez życie całe ten płomień, który teraz w sercach waszych się jarzy. „Patrz tedy — napomina Zbawiciel — żeby światło, które w was jest ciemnością się nie stało!” (Łuk. 11, 35). „Tyłko szermierz uczciwie walczący otrzyma wieńiec nagrody“ (Tym. 2, 5). „Przepasz miecz twój do biodr twoich i krocz szczęśliwie... dla prawdy i sprawiedliwości... a poprowadzi cię szczęśliwie prawica twoja!” (Ps. 44. 4, 6).

A Bóg Ojców naszych, ku któremu dusze z ufnością wznosicie, dodawać wam będzie mocy w przyszłości.

„Z pokorą w duchu padnij na kolana
Abyś wstał silnym Boga robotnikiem,
Gdy wstaniesz, twój głos będzie głosem Pana,
Twój krzyk Ojczyzny całej będzie krzykiem!
Twój duch aniołem, co wszystko przemoże.
Tak wam dopomóż, Chryste Panie Boże!

Amen.

MATERIAŁY DO HISTORII KATOLICKIEGO DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO W POLSCE.

KOŚCIÓŁ WOJSKOWY W ZEGRZU.

Prześlicznie położone na wysokim brzegu Bugu-Narwi, Zegrze— to dawne rodowe dobra hr. Krasińskich, a później, przez małżeństwo księcia Macieja Radziwiłła z jedną z hrabianek Krasińskich — dobra Radziwiłłów

Przy budowie twierdzy „Zegrze“, która miała być wzmocnieniem twierdzy Nowogiejewsk (Modlin), dobra te wraz z wioską rybacką i parafialnym kościołem zostały wykupione przez rząd cara Mikołaja II, co było zdarzeniem niezmiernie rzadkim, zważywszy, że w owych czasach w podobnych wypadkach stosowano zazwyczaj przymusową rekwizycję. Wioskę przesiedlono, kościół zburzono, a pałacowy teren wraz z zabudowaniami oddano do dyspozycji dowództwa twierdzy z tym, że książęcy pałac

odtąd miał służyć za lotnisko dla warszawskich generał-gubernatorów.

W 1895 r. przystąpiono do budowy fortecznej cerkwi w stylu jarosławsko-suzdalskim, odznaczającym się jaskrawymi cechami rusko-bizantyjskiego budownictwa. O budowie tej głosi napis w jęz. rosyjskim na tablicy marmurowej: „Postrojka cerkwi proizwiediena w carstwowanije Gosudaria Impieratora Niko-

Widok kościoła wojskowego w Żegrzu przed rozpoczęciem przebudowy (1930 r.).

łaja II, pri komandujuszczych wojskami Warszawskiego Wojennogo Okruga gienierał-adjutancie grafie Pawle Andriejewicze Szuwałowie i gienierał-adjutancie świetlejszem kniazie Aleksandrie Konstantinowicze Imierietinskom.. K ispołnieniju projekta pristupleno w 1895 godu. Stroitielami cerkwi byli: inżynier połkownik Władisław Osipowicz Rakint i inżynier kapitan Jewgienij Dmitrijewicz Lebiedinskij..“

Cerkiew była przeznaczona dla wojsk, stacjonowanych w twierdzy „Zegrze“ i w oddalonym o 7 km forcie „Dębe“. Po ewakuacji Zegrza przez wojska rosyjskie w 1915 r., Niemcy urządzili w cerkwi i na plebanii punkt opatrunkowy.

Od listopada 1918 r. cerkiew, po poświęceniu przez ks. Biskupa Polowego dr Stanisława Galla, zamieniono na kościół dla wojska polskiego. Pierwszymi kapelanami Rej. Duszp. w Zegrzu

Kościół wojskowy w Zegrzu w czasie przebudowy
(1931—1932 r.).

byli: ks. dr Ignacy Świrski, ks. Król, ks. Nowodworski i ks. Tadeusz Szadbey.

W 1922 r. agendy duszpasterskie objął kapelan ks. Szymon Żółtowski.

Nowy proboszcz zastał kościół w stanie godnym największego pożałowania. Najzupełniej zaniedbany, domagający się natychmiastowej naprawy i przeróbek, kościół pełen był ikonostasów

i obrazów prawosławnych świętych, do których żywcem wzięto postacie ówczesnego rosyjskiego domu panującego. Byli więc tam: św. Mikołaj, św. Aleksandra, Tatiana itd.

Chociaż żadnych środków pieniężnych, poza skąpą składką niedzielną, nie było, kapelan — po zapewnieniu życzliwego ustosunkowania się do sprawy kościoła ze strony komendanta garnizonu, ppłk. Nosowicza, — zaryzykował rozpoczęcie przebudowy i to nie od zewnątrz, jakby się należało spodziewać, ale od wewnątrz. A że znał się doskonale na budowie i sztukach pięknych (sam świetnie maluje!) — więc umiał zabrać się do rzeczy należycie i wykorzystać wszystko, co było do wykorzystania z pozostałego cerkiewnego inwentarza. W ten sposób z dawnych ikonostasów, „klirosa“ i innych cerkiewnych sprzętów — zbudowano ołtarze (wielki i boczne), ambonę, konfesjonał, ołtarzowe lichtarze, komody do zakrystii i in. Postarano się również o usunięcie zbyt rażących partyj cerkiewnej polichromii. Zniszczony sufit na nowo otynkowano, i kosztem 5 tysięcy złotych pokryto nawę kościoła blachą cynkową. W zdobyciu potrzebnych środków na pokrycie kościelnego dachu przyczynił się mjr Władysław Skowroński.

Dn. 13 maja 1926 r. Biskup Polowy erygował w Zegrzu woj-skową parafię pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej. Administratorem tej parafii został mianowany kpl. ks. Szymon Żółtowski. Jako proboszcz parafii miał odtąd daleko większe możliwości w zdobywaniu pieniędzy na budowę, to też żywiej zakrzątał się koło swego kościoła i roboty potoczyły się różniej.

Już w 1929 r. kosztem 4 tysięcy złotych usunięto całkowicie cerkiewną malaturę z kościelnych murów i ściany świątyni pokryto nową polichromią według projektów ks. Żółtowskiego przy współpracy art. mal. Adolfa Daszka i Zygmunta Narkiewicza. Części dekoracyjne malowano klejowo, obrazy zaś — farbą olejną. Z obrazów tych wymienimy główniejsze: plafon nawy środkowej — Duch św. w promieniach; w rogach plafonu: aniołowie z hostią, krzyżem, wieńcem cierniowym i chustą św. Weroniki; na ścianach nawy głównej: św. Ekspedyt, św. Joanna d'Arc; w kopule: św. Stanisław Bp., św. Kazimierz, Matka Boska Częstochowska, emblematy Najśw. Sakramentu, Serca Pana Jezusa i Serca Matki Boskiej. W szczycie kopuły pozostawiono dawną polichromię, przedstawiającą Boga Ojca; poniżej kopuły umie-

szczono obrazy czterech ewangelistów; w prezbiterium: aniołowie adorujący Najśw. Sakrament, herby papieskie i biskupie. Jeśli chodzi o sprzęt nowy, to wykorzystano deski, pozostałe z rusztowania i zrobiono z nich 40 ławek-foteli.

W 1931 r. powzięto myśl kapitalnego remontu zewnętrznego, którego skromnie obliczony kosztorys wynosił około 50 tysięcy złotych. Nikt jednak nie chciał słyszeć o tak wielkich wydatkach, władze garnizonu odmówiły nawet swojej zgody na samo wszcze-

Kościół po przebudowie (1934 r.).

cie starań o pieniądze, nadziei więc na otrzymanie jakiegokolwiek subwencji nie było żadnej. Wówczas, przy pomocy oddanego sprawie kpt. Franciszka Dutkowskiego, sam proboszcz sporządził szkic przebudowy. Na podstawie tego szkicu kreślarz-technik por. rez. Nobis sporządził plany. Plany te dalekie były od wykończenia, nie zawierały też wcale ścisłych obliczeń, pomiarów itp., lecz ksiądz Żółtowski, mając te plany w rękę, rozpoczął swoją pielgrzymkę od jednej władzy do drugiej, tu kołacząc o pomoc, tam napomykając o gotówce, gdzie indziej szykując pióro do podpisania kwitu z odbioru pieniędzy. Zastępca Szefa

Dep. Bud. M. S. Wojsk., mjr Kisielewski, człowiek religijny i niesłychanie życzliwie usposobiony do sprawy duszpasterstwa, dał zezwolenie na przerobienie zewnętrznej kościelnej elewacji. Uszczęśliwiony proboszcz otrzymał wreszcie wymarzoną zgodę na zburzenie najrozmaitszych „jarosławsko-suzdalskich“ „kokoszników“, wysoków itp., zaś do tego zezwolenia dodano ks. Żółtowskiemu prześliczny szkic planu przebudowy. Szkic ten, będący dalszym rozwinięciem projektu ks. Żółtowskiego, sporządzony został fachową i życzliwą ręką prof. Politechniki Warszawskiej, inż.-arch. Edgara Norwertha. Zezwolono również, by odtąd wszelkie potrzebne plany, wykonywane były w kreślarni Dep. Budownictwa. Plany te m. in wykonywał tam w czasie swego urlopu kreślarz p. Barański. Plany więc już były, zezwolenie na przebudowę było również, chodziło tylko o pieniądze. Trzeba przyznać, że i pieniądze na budowę też już były, choć niewiele, bo tylko 50 (słownie: pięćdziesiąt!) złotych. I z *tymi* pieniędzmi rozpoczęła roboty ks. Żółtowski! Ledwie jednak zaczęto pracę, zdołano zebrać ofiar na przebudowę w sumie 1200 złotych. Odrazu pieniądze te zostały wydatkowane i na taką samą kwotę zaciągnięto długi. Zburzono jednak cerkiewną wieżę, zbudowano fronton kościelny z dwiema wieżycami i na tym roboty już utknęły i to na czas dłuższy.

W 1932 r., po zbudowaniu nowego mostu przez Bugo-Naręw w Zegrzu, odbyło się jego poświęcenie, dokonane przez ks. Żółtowskiego. Podczas oficjalnego śniadania, zetknął się proboszcz z ówczesnym dowódcą O. K. gen. bryg. Jarnuszkiewiczem i prosił go, by zechciał obejrzeć kościół wojskowy. Generał kościół zwiedził, wyraził proboszczowi swoje uznanie za pracę, podziwiał jego odwagę i obiecał swoją pomoc. Postawił jednak warunek, że w głównym ołtarzu umieszczony zostanie obraz Wniebowzięcia Najśw. Marii Panny.

Już w parę dni potem otrzymał proboszcz z dowództwa O. K. pochwałę w imieniu służby oraz wiadomość, że z rozkazu dowódcy O. K. na cele przebudowy została wstawiona do budżetu kwota 15 tysięcy zł i 1200 zł na pokrycie zaciągniętych długów. Ucieszony ksiądz proboszcz udał się czym prędzej do Wydz. Bud. w D. O. K. Nr I po upragnioną gotówkę, tam jednak pieniędzy mu nie wypłacono, odsyłając do Dep. Bud. M. S. Wojsk. Szef Departamentu płk Toruń wysłuchawszy proboszcza i prze-

czytawszy pismo, otrzymane przez księdza w sprawie subwencji z D. O. K., pokiwał głową i zakomunikował nad wyraz smutną wiadomość, że pieniędzy w ogóle nie ma, a w szczególności na ten cel mieć nawet nie będzie. I to nie tylko tych 15 tysięcy, ale nawet 1200 złotych na spłatę długów wydostać nie będzie można. Na zapytanie zmartwionego ks. Żółtowskiego — co ma po-

Wejście boczne do kościoła.

cząć, poradził pułkownik udać się do II Wiceministra M. S. Wojsk. Zastukał więc ks. Żółtowski do drzwi gabinetu gen. bryg. Sławoja Składkowskiego. Generał księdza przyjął, życzliwie wysłuchał, ucieszył się, że sprawa znalazła zrozumienie i poparcie u dowódcy Korpusu, złożył księdzu gratulacje i, życząc księdzu dalszej owocnej pracy, chciał go grzecznie pożegnać — gdy jednak posłyszał, że Departament pieniędzy wcale nie dał i nie ma zamiaru dać nawet w przyszłości — był oburzony: „Co?! mówią,

że w Departamencie pieniędzy na to nie mają?! Muszą mieć!!“
A że na biurku Pana Generała stało mnóstwo aparatów telefonicznych, zaczął Pan Generał dzwonić po kolei z każdego aparatu do rozmaitych urzędów i ludzi o te pieniądze, ale pieniędzy niestety nigdzie nie było. Zakomunikował to Generał księdzu, gdy jednak ujrzał bezradne i zmartwione oblicze zacnego ks. Szy-

Wejście główne. Figura św. Piotra.

mona — machnął ręką i powiedział: „Niech się ksiądz proboszcz nie martwi! Dam księdzu z sum reprezentacyjnych... 10 tysięcy złotych!“ — Istotnie: w kilka dni komendant garnizonu zawiadomił księdza, że pieniądze są do odebrania. Było to w marcu 1933 r., więc i robota przy budowie odrazu ruszyła naprzód i już w połowie maja prawie była ukończona. Dn. 3 maja przybył do proboszcza inżynier z D. O. K. Nr 1 z zapytaniem jakie roboty są jeszcze w projekcie, gdyż obiecane przez gen. Jarnuszkiewicza

15 tysięcy złotych oczekują na odbiór. Proboszcz pieniądze odebrał, wydał nowe dyspozycje, a razem z dyspozycjami wydał i pieniądze, ze zdziwieniem konstatując, że wbrew wszelkim obliczeniom i kosztorysom, roboty nie tylko pochłonęły wszystkie dysponowane kwoty, ale przyczyniły jeszcze sporo nowych długów. Nie szukał jednak ks. Żółtowski żadnych nowych źródeł

Fragment nawy głównej.

pokrycia, lecz udał się jak w dym do pana generała Składkowskiego i po krótkiej rozmowie wyszedł od niego z czekiem na 7.000 złotych, asygnatą na granit, pozostały po rozbiórce ujazdowskiej cerkwi i kwitem do Dep. Uzbrojenia na potrzebne do budowy żelazo.

W m. kwietniu 1934 r., przy wydatnej pomocy komendanta zegrzyńskiego garnizonu ppłk. Heliodora Cepy, przebudowa kościoła została szczęśliwie zakończona. Przy ogólnym remoncie

świątyni wyłożono absydę terazytem, zbudowano nowy wielki ołtarz z piaskowca z wstawkami z zielonego marmuru, a na tym ołtarzu ustawiono tabernakulum z marmuru kieleckiego. Na ołtarzu umieszczono 6 nowych lichtarzy i 2 wartościowe kandelabry. W ołtarzu zaś, gwoli dotrzymania warunku, postawionego przez gen. Jarnuszkiewicza, zawieszono dużą i bardzo dobrą kopię obrazu Murilla „Wniebowzięcie Matki Boskiej“.

Wielki ołtarz

Z sum przyznanych przez Polową Kurię Biskupią (9.500 zł) zakupiono nowe 8 głosowe organy. Kursy oficerskie ofiarowały witraże z wizerunkami św. Jerzego i św. Barbary, a kursy podoficerskie stacje Drogi Krzyżowej i witraże: Chrystusa Króla i Matki Boskiej Niepokalanie Poczętej.

Dn. 12 i 13 maja 1934 r. J. E. Ks. Biskup Józef Gawlina w asyście licznego duchowieństwa i przy udziale wojska oraz

rodzin wojskowych dokonał uroczystej konsekracji kościoła pod wezwaniem Matki Boskiej Częstochowskiej.

W kilku ostatnich latach zakupiono za 1500 zł dwie wielkie figury św. Apostołów Piotra i Pawła, wykonane przez art. rzeźb. Karbowiaka i ustawiono je przed kościołem. Sprawiono również nową, ładną jesionową balustradę przed wielkim ołtarzem, a w głównej nawie ustawiono 36 nowych bukowych foteli składanych. Zaopatrzył też proboszcz zakrystię w niezwykle pomysłowo urządzonej szafę-komodę. Przykościelny cmentarz został znacznie powiększony i ogrodzony solidną, a zarazem artystycznie wykonaną siatką, osadzoną na betonie. W końcu zbudowano dwie renesansowe bramy, wiodące do kościoła

Tak to przy Bożej pomocy i ofiarnej nad wyraz pracy jednego człowieka — garnizon w Zegrzu posiada obecnie bardzo ładny kościół parafialny. J. E. Ksiądz Biskup Gawlina, oceniając pracę st. kpl. ks. Szymona Żółtowskiego, nadał mu przywilej rakiety, mantoletu i pierścienia, pragnąc w ten sposób podkreślić swoje uznanie dla tego niezwykle skromnego i cichego kapłana, którego zapał i wielkie serce potrafiły w bardzo ciężkich warunkach prawie z niczego dokonać tak wiele.

KRONIKA DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO.

Czynności Ordynariusza.

9 — 12.III. 1938. Wiedeń. Pobyt w Wiedniu w związku z wygłoszeniem odczytu pt. „Führerproblem in Staat, Heer und Kirche“.

15.III. Warszawa. Odprawienie Mszy św. w wojskowym kościele św. Jerzego na Cytadeli dla żołnierzy. Bierzmowanie. Przemówienie. — G. 11. Konferencja z Panem I Wiceministrem S. Wojsk. gen. bryg. J. Głuchowskim.

17.III. Warszawa. Odprawienie dla żołnierzy Mszy św. w kaplicy Matki Boskiej Ostrobramskiej (Pułk Radio). Bierzmowanie. Przemówienie.

18.III. Warszawa. Złożenie życzeń imieninowych Panu Marszałkowi Polski Edwardowi Śmigłemu-Rydzowi.

19.III. Warszawa. G. 10. Odprawienie w Belwederze Mszy św. za duszę ś. p. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Pił-

sudskiego. — G. 11. Przyjęcie życzeń imieninowych od księży dziekanów O. K. Przyjęcie zebranego Świętopietrza. Udział w śniadaniu, wydanym przez ks. prałata Br. Michalskiego. Przewodniczenie na konferencji księży dziekanów O. K.

21.III. Warszawa. Obecność na akademii poświęconej „Pieśni Legionowej“.

22.III. Warszawa — Okęcie. Odprawienie Mszy św. dla żołnierzy. Bierzmowanie. Przemówienie.

24.III. Warszawa. Odprawienie w katedrze metropolitalnej żałobnej Mszy św. za dusze zmarłych kawalerów Rycerskiego Zakonu Maltańskiego.

25.III. Warszawa. Odprawienie Mszy św. dla żołnierzy w wojskowym kościele św. Teresy od Dzieciątka Jezus na Akrykoli. Bierzmowanie. Przemówienie.

29.III. Warszawa. Odprawienie dla żołnierzy w kościele Zbawiciela Mszy św. Bierzmowanie. Przemówienie.

30.III. Warszawa. Udział w posiedzeniu prezydium Rady Nacz. Tow. Pom. Akad.

31.III. Warszawa. G. 8. Odprawienie dla podchorążych Mszy św. w kaplicy OO. Jezuitów (ul. Rakowiecka). Bierzmowanie. Przemówienie. — G. 16. Audiencja udzielona komitetowi uczczenia Romualda Traugutta.

1.IV. 1938. Warszawa — Okęcie. Odprawienie Mszy św. dla Junaków. Bierzmowanie. Przemówienie.

7.IV — 4.V. Podróż ad Limina Apostolorum.

11.V.1938. Warszawa. Udział w posiedzeniu Rady Nacz. Tow. Pom. Akad.

12.V. Warszawa. Odprawienie w Belwederze żałobnej Mszy św. za duszę ś. p. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego.

14.V. Warszawa. Konferencja z Panem I Wiceministrem S. Wojsk. gen. bryg. J. Głuchowskim.

15.V. Warszawa. G. 9. Odprawienie w wojskowym kościele prokatedralnym Mszy św. dla uczestników zjazdu żołnierzy wschodnich formacyj. — G. 9.30. Odprawienie w kościele św. Anny Mszy św. z powodu uroczystości ku czci św. Joanny d'Arc. Wygłoszenie kazania w jęz. francuskim i polskim. — G. 12. Modlin. Obecność na połowej Mszy św. Poświęcenie dzwonów dla wojskowego kościoła. — G. 14. Warszawa. Obecność na przyjęciu, wydanym przez J. Em. Księdza Kardynała Al. Karkowskiego dla J. E. ks. Grente'a, biskupa z Mans. — G. 19. Udział w zebraniu akademików-górnoślązaków. Przemówienie.

16.V. Warszawa. G. 10.30. Obecność na zebraniu Związku Misyjnego Kleru. — G. 15. Obecność na odczycie J. E. ks. Biskupa Grente'a pt. „S. Jeanne d'Arc“.

17.V. Warszawa. Przyjęcie J. E. ks. Biskupa Grente'a w apartamentach biskupich. Obecność na odczycie J. E. ks. Bpa Grente'a pt. „Le Père Joseph — éminence grise“.

18.V. Warszawa. Odprawienie w kościele OO. Kapucynów sumy pontyfikalnej. — Obecność na odczycie J. E. ks. Biskupa Grente'a pt. „Bossuet“.

XXV-LECIE KAPŁAŃSTWA KSIĘŻY KAPELANÓW WOJSKOWYCH.

4.VIII.1938. — Ks. Edward Choma, st. kapelan W. P.

Dn. 4.VIII. 1938 r. obchodzi 25-lecie swego kapłaństwa st. kapelan ks. Edward Choma.

Jubilat urodził się dn. 26 grudnia 1889 r. w Złoczowie. Wydział teologiczny ukończył na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Po wyświęceniu na kapłana pełnił kolejno obowiązki wikariusza w Bolechowie i Jazłowcu. W m. czerwcu 1916 r. obejmuje stanowisko administratora ekspozytury w Burakówce, pow. Zaleszczyki. Powołany we wrześniu 1917 r. do austriackiej służby wojskowej, pełni obowiązki kapelana 105 szpitala polowego, przechodząc później do 100 p. austr.

Dn. 3 listopada 1918 r. jako ochotnik staje w szeregach obrońców Lwowa, zostaje mianowany kapelanem III Odcinka obrony miasta, zaś nieco później otrzymuje przydział do 1 p. strz. lwowskich. W lipcu 1919 r. przeniesiony na stanowisko proboszcza 4 dyw. piech. przebywa na froncie przez całą wojnę. Po ukończeniu wojny wraca ze swoją dywizją do Włocławka. W m. października 1921 r. zostaje mianowany kierownikiem Rej. Duszp. w Skierniewicach, a w maju 1926 r. otrzymuje nominację na proboszcza tamtejszej wojskowej parafii. W styczniu 1930 r. zostaje przeniesiony na stanowisko administratora parafii wojskowej w Słonimie, skąd w lipcu 1936 r. przechodzi na także stanowisko do Radomia.

Ks. Edward Choma.

Jubilat odznaczony jest Krzyżem Walecznych, Medalem Pamiątkowym za Wojnę i Medalem Dziesięciolecia.

13.VII.1938. — Ks. Stanisław Matzner, st. kapelan W. P.

Dn. 13 lipca 1938 r. upływa 25 lat od dnia, w którym st. kapelan ks. Stanisław Klemens Matzner otrzymał święcenia kapłańskie.

Jubilat urodził się dn. 31 marca 1891 r. w Dębicy (diec. tarnowskiej). Szkoły średnie ukończył w Jaśle, a studia teologiczne w Seminarium Duchownym w Przemyślu. Już jako diakon zostaje przydzielony do parafii w Przeworsku. Po wyświęceniu na kapłana obejmuje placówkę wikariusza w Gorlicach, gdzie zostaje go wojna i inwazja rosyjska. Po odejściu Rosjan z Gorlic ks. Matzner zostaje powołany w charakterze kapelana do armii austriackiej z przydziałem do Olkusa.

Ks. Stanisław Matzner.

Dn. 1 listopada 1918 r. zostaje kapelanem wojska polskiego i odbiera przysięgę na wierność Rzeczypospolitej od 1 pułku ułanów. Do bardzo ciężkiej pracy w pułku, (gdzie walczyć musiał z bolszewicką agitacją i rozluźnieniem karności, wprowadzonej głównie przez rusinów, nie chcących wcale wojować, a których

w pułku podówczas była znaczna ilość), dołączyła się nad wyraz uciążliwa praca w olbrzymim wojskowym szpitalu zakaźnym, gdzie przebywali chorzy na tyfus żołnierze polscy i zdemobilizowani austriacy. Pełniąc posługę kapłańską w tym szpitalu ks. Matzner sam zapadł na tyfus. Po wyzdrowieniu otrzymuje w 1919 r. przydział na kapelana D. O. W. w Będzinie, gdzie w owym czasie tworzyły się oddziały ochotników bytomskich. W Będzinie ks. Matzner krząta się koło otwarcia świetlic i sklepów żołnierskich, jak również, wykonując rozkaz Księędza Biskupa Polowego, przeprowadza zakrojoną na szeroką skalę, zbiórkę pieniężną i materiałową na rzecz żołnierzy frontowych. Za swoją pracę w Będzinie otrzymuje specjalne podziękowanie od miejscowego komitetu obywatelskiego.

Dn. 10 sierpnia 1920 r. zostaje przeniesiony na stanowisko p. o. proboszcza D. O. G. Kielce, skąd po dwóch latach przecho-

dzi na kapelanię Domu Inwalidów we Lwowie. Po niedługim czasie otrzymuje nominację na kapelana wojsk. więzienia karnego w Stanisławowie. Tu pracuje z całym poświęceniem i oddaniem. Oprócz bowiem pracy duszpasterskiej i kulturalno-oświatowej wiele troszczy się około ozdobienia i gruntownego odnowienia więziennej kaplicy. Że pracy wśród więźniów nie brakło, świadczy fakt, że poza licznym personelem administracyjnym, liczba samych więźniów przekraczała nieraz 3 tysiące osób.

Po pięcioletnim sprawowaniu obowiązków więziennego kapelana, ks. Matzner pracuje przez cztery lata na stanowisku proboszcza parafii wojskowej w Brześciu n. Bugiem, skąd w 1931 r. przechodzi na stanowisko proboszcza garnizonowego we Lwowie.

Jubilat odznaczony jest Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem za Wojnę i Medalem Dziesięciolecia.

29.VI.1938. — Ks. Oskar Matz-Marski, proboszcz W. P.

Dwudziestopięciolecie kapłaństwa proboszcza ks. Oskara Matz-Marskiego przypada na dzień 29 czerwca b. r.

Jubilat urodził się dn. 14 stycznia 1890 r. w Kasinie Wielkiej pow. Limanowa. Po ukończeniu szkół średnich w Krakowie, kończy także wydział teologiczny U. J. Po wyświęceniu na kapłana zajmuje kolejno stanowiska wikariusza w Niegowici, Białej i Raciborowicach. Dn. 18.IV. 1917 r. zostaje powołany do wojska austriackiego i otrzymuje przydział na kapelana garnizonu i szpitala w Tarnowie. W miesiąc później jest już na froncie włoskim, jako kapelan 92 dyw. piech. austr. Dn. 13 lutego 1918 r. obejmuje kapelanię szpitala polowego Nr 1414, należącego do 14 korpusu (tzw. Edelweiskorps). Dn. 3.XI.1918 r. dostaje się w Trydencie do niewoli włoskiej. Odstawiony do Werony, zostaje przez władze włoskiego duszpasterstwa wojskowego przydzielony w charakterze kapelana pomocniczego do szpitala polowego Nr 219 w Weronie. Tu pracuje w niezmiernie ciężkich warunkach wśród wygłodzonych i zmęczonych jeńców, dziesiątkowanych przez najzróżnorodniejsze choroby.

Ks. Oskar Matz-Marski.

Dn. 1.III. 1919 r. przybywa do obozu polskiego w La Mandria di Chivasso pod Turynem, już jako kapelan formującej się we Włoszech armii gen. Hallera. Po przybyciu do Francji, w Lure (dep. Haute Saone), zostaje przydzielony do Groupe Brancardiers de III Corps A. P. Z chwilą przybycia armii gen. Hallera do Polski, dn. 7.VII. 1919 r. melduje się u Biskupa Polowego w Warszawie i otrzymuje nominację na referenta przy Naczelnym Dowództwie. Dn. 15.I. 1920 r. zostaje notariuszem Polowej Kurii Biskupiej i drugim kapelanem m. Warszawy. Dn. 1.IX. 1921 r. przechodzi do 6 dyw. piech. w charakterze jej proboszcza, później zaś otrzymuje nominację na kierownika Rejonu Duszpasterstwa Kraków.

Od dn. 1.XI. 1930 r. do dn. 30.VI. 1931 r. pełni obowiązki dziekana O. K. V.

W 1932 r. zostaje przez Księcia Metropolite Krakowskiego odznaczony expositorio canonicali.

Jubilat posiada Medal za Wojnę, Medal Dziesięciolecia i Krzyż „Pro Ecclesia et Pontifice“.

29.VI.1938. — Ks. Stanisław Sinkowski, proboszcz W. P.

Proboszcz ks. Stanisław Sinkowski urodził się dn. 3 stycznia 1890 r. w Sanoczku (pow. Sanok). Gimnazjum kończy w Sanoku a seminarium duchowne w Przemyślu.

Już jako klerykowi pierwszego roku teologii, przełożeni powierzają ks. Sinkowskiemu opiekę nad zruszczoną wsią Kuńkowce pod Przemyślem. Z początku tylko jeden raz w tygodniu, później zaś aż trzy razy dojeżdża ks. Sinkowski do Kuńkowiec i w małej dworskiej kapliczce zbiera rozproszoną polską ludność na nabożeństwa, nauki i katechizację. Organizuje tam również przedstawienia o propagandowo-narodowej treści, zakłada kółko rolnicze, szkołę ludową T. S. L., buduje ruchomą szkolną scenę i wyposaża szkołę we wszystkie potrzebne urządzenia, przy czym szkolne szafy zostają wykonane przez przemyskich kleryków w seminaryjnej stolarni. Ofiarna praca w Kuńkowcach trwała trzy pełne lata.

Wyświęcony dn. 29.VI. 1913 r. na kapłana pracuje do końca m. czerwca 1917 r. na różnych placówkach jako wikariusz i zastępca katechety.

Dn. 1 lipca 1917 r. powołany do wojskowej służby austriackiej zajmuje kolejno następujące przydziały: 1.VII. 1917 — 30.VIII. 1917 praca w Feldsuperioracie w Przemyślu; 1.IX. 1917 — 27.X. 1918 batalion zapasowy 90 p. p. w liczyźnie. Do pracy kapelana pułkowego dołączyła się opieka nad szpitalami dla malarycznych w całych północnowschodnich Czechach. W początkach m. sierpnia 1918 r. oficerowie 90 p. p.

na czele z por. Misiągiem podejmują zakonspirowaną pracę nad zorganizowaniem polskiego zbrojnego oddziału. W pracy tej nie braknie również ks. Sinkowskiego, któremu powierzono sprawę wojskowych magazynów. W ostatnich dniach października 1918 r. dokonano w pułku przewrotu i, po usunięciu siłą austriackiego dowódcztwa, pułk, już jako polski oddział odmaszerował do Jarosławia. W Jarosławiu ks. Sinkowski prowadzi akcję werbunkową. Po przemianowaniu na 14 p. p. oddział wyrusza na front. Całą wojnę przebywa ks. Sinkowski ze swoim pułkiem na froncie. Pobyt na froncie doznaje tylko dwumiesięcznej przerwy, kiedy ks. Sinkowski choruje na tyfus. Praca Jubilata na froncie znajduje uznanie w oczach przełożonych i za liczne dowody swego męstwa zostaje on udekorowany orderem Virtuti Militari kl. V. Poza pracą duszpasterską w pułku, ks. Sinkowski prowadzi w oddziale pracę kulturalno-oświatową. Za zaoszczędzone na froncie papierosy założył żołnierską bibliotekę, którą stale drogą zakupów nowych książek powiększał. W chwili zakończenia wojny frontowa ta biblioteka liczyła 700 tomów.

Przebieg dalszej służby Jubilata jest następujący: 1.XI. 1918 — 15.VII. 1921 kapelan 14 p. p.; 16.VII. 1921 — 1.IX. 1921 kapelan garnizonu w Starogardzie; 1.IX. 1921 — 15.XI. 1921 proboszcz syberyjskiej dywizji piechoty; 16.XI. 1921 — 31.III. 1924 kierownik Rejonu Duszp. Toruń; 1.IV. 1924 — 1.V. 1926 kierownik Rej. Duszp. Katowice; 1.V. 1926 — 1.VII. 1934 administrator parafii wojskowej w Katowicach.

Pracując na stanowisku kierownika Rej. Duszp. Toruń, Jubilat zapoczątkował i przeprowadził akcję kompletowania kaplic polowych. Jako proboszcz w Katowicach gorliwie zajął się „Domem Żołnierza“, organizując w nim przede wszystkim bibliotekę żołnierską, liczącą 2 tysiące tomów, i prowadząc żołnierski teatr. Dzięki staraniom Jubilata w latach 1925 — 1927 powstaje w Katowicach nowy cmentarz wojskowy, a w latach 1930—1931 zostaje wybudowany prześliczny kościół garnizonowy. Kościół ten wyposaża ks. Sinkowski we wszystkie potrzebne utensylia. Dodajmy tutaj, że budując kościół, ks. Sinkowski nie tylko nie

Ks. Stanisław Sinkowski.

szczędził swojej pracy, ale poświęcał na budowę i własne fundusze. Poza pracą duszpasterską rozwinął Jubilat w Katowicach bogatą akcją społeczną.

Dn. 1 stycznia 1934 r. Jubilat został mianowany dziekanem O. K. VIII. Na przedstawienie J. E. Księdza Biskupa Polowego, Ojciec Święty w tymże roku zamianował ks. Sinkowskiego swoim tajnym szambelanem.

Jak już zaznaczyliśmy, ks. Sinkowski jest kawalerem wojennego orderu *Virtuti Militari* kl. V. Poza tym posiada następujące odznaczenia: Medal za Wojnę, Medal Dziesięciolecia i krzyż „Pro Ecclesia et Pontifice”.

29.VI.1938. — Ks. Walenty Turzyński, st. kapelan W. P.

Ks. Walenty Turzyński urodził się dn. 2 lutego 1890 r. w Jawniku Polskim, pow. Rzeszów. Po ukończeniu gimnazjum

Ks. Walenty Turzyński.

w Jarosławiu wstąpił do seminarium duchownego w Przemyślu. Wyświęcony na kapłana pełni kolejno obowiązki wikariusza: do 1916 r. w Sędziszowie Małopolskim, a od 1916 r. do 1919 r. w Zgłobieniu k. Rzeszowa, gdzie w 1919 r. zostaje administratorem parafii. Od sierpnia 1919 r. do kwietnia 1920 r. jest wikariuszem i katechetą w Dobromilu k. Przemyśla.

Dn. 7 kwietnia 1920 r. zgłasza się jako ochotnik do wojska polskiego i w czasie od dn. 7.IV. 1920 do dn. 15.III. 1921 zajmuje następujące stanowiska: w dziekanacie D. O. Gen. Lwów, w garnizonie Złoczów, w szpitalu polowym IV Armii („Frydrichówka”), w garnizonie Piotrków i w wojskowym szpitalu w Sosnowcu. Później zaś ks. Turzyński był kolejno kapelanem

szpitala wojsk. w Radomiu, w 41 Suwalskim p. p. i wreszcie w 7 p. p. Leg. w Podbrodziu k. Wilna.

Od dn. 24.IV.1922 r. pracował na terenie D. O. K. X. jako kapelan garnizonu Stryj, jako lotny kapelan w Szefostwie Duszp. Kat. O. K. X i jako zastępca kierownika Rej. Duszp. Kielce.

Od dn. 26.III. 1926 pełni obowiązki administratora parafii wojskowej w Stryju, gdzie obsługuje również garnizony w Samborze i Drohobyczu.

Jubilat posiada Medal za Wojnę i Medal Dziesięciolecia.

29.VI.1938 — Ks. Jan Leon Ziółkowski, st. kapelan W. P.

St. kapelan ks. Jan Leon Ziółkowski urodził się dn. 2 kwietnia 1889 r. w Woli Wieruszyckiej, pow. Bochnia. Po ukończeniu w 1909 r. gimnazjum w Bochni, wstępuje na wydział teologiczny U. J. w Krakowie. Wyświęcony na kapłana dn. 29.VI.1913 r., od dn. 1.IX.1913 r. do 1.IX.1917 r. zajmuje stanowisko wikariusza i katechety w Babicach. Od 1.IX. 1917 do 1.VII.1919 r. jest katechetą szkół powszechnych w Krakowie.

We wrześniu 1914 r. zgłasza się do Naczelnej Komendy Legionów w Krakowie w charakterze ochotnika - kapelana. Jedyne z powodu braku etatów nie zostaje wówczas przyjęty. Dn. 17 lipca 1919 r. wstępuje do wojska polskiego i odąd przebieg służby Jubilata przedstawia się jak następuje:

Dn. 21.VII.1919 r. zostaje przydzielony do 5 p. p. Leg. Jednocześnie pełni obowiązki kapelana dwóch wojskowych szpitali w Wilnie. Po odejściu z pułkiem na front, przebywa na froncie aż do dn. 30.XII.1921 r., biorąc udział we wszystkich akcjach pułku. Pod Sejnamy zostaje odznaczony Krzyżem Walecznych. Dn. 1.I.1922 r. otrzymuje nominację na proboszcza 1 dyw. piech. Leg. Dn. 1.X.1922 r. zostaje mianowany kierownikiem Rej. Duszp. w Wilnie. Od dn. 1.II.1925 r. pełni obowiązki kierownika Rej. Duszp. Lublin. Dn. 1 marca 1925 r. przechodzi na takież stanowisko do Stanisławowa, gdzie w maju 1926 r. zostaje mianowany proboszczem tamtejszej wojskowej parafii. Dn. 24.IX.1930 r. zostaje przeniesiony do K. O. P. i jest kapelanem brygady „Podole”. Dn. 29.IV.1937 r. otrzymuje przydział na administratora wojskowej parafii w Jarosławiu.

Jubilat odznaczony jest Krzyżem Walecznych, Medalem za Wojnę, Medalem Dziesięciolecia i łotewskim medalem wojennym.

Ks. Jan Ziółkowski.

Przebudowa kościoła wojskowego w Łucku.

Wybudowany w 1898 r., jako garnizonowa cerkiew prawosławna, kościół wojskowy w Łucku pod wezw. Najśw. Panny Marii, Królowej Korony Polskiej, jest obecnie gruntownie przebudowywany. Już w 1921 r. zostały zburzone charakterystyczne cerkiewne kopuły, które zastąpiono prowizorycznymi wieżami-

Kościół wojskowy w Łucku.

(1921 — 1936 r.)

(1936 r.)

cami. W 1936 r. zawiązał się „Komitet Odbudowy Kościoła Wojskowego w Łucku“, którego prezydium stanowią: przewodniczący — p. Gedroyć, prezes Sądu Okręgowego w Łucku; zastępcy przewodniczącego — p. sędzina Szulcowa i p. Kościółek, starosta łucki; skarbnik — p. Lewicki, dyrektor Banku Rolnego w Łucku; zast. skarbnika — p. Jarzabek, nacz. wydz. Banku Rolnego w Łucku; sekretarz — p. por. Staniszewski. W istniejących trzech sekcjach komitetowych przewodniczenie objęli: w sekcji propagandowej — klp. ks. W. Świącicki, w sekcji imprezowej — p. kapitanowa Tatarzyńska, w sekcji architektonicznej — p. inż.-arch. Nowak.

Projekt ostatecznej przebudowy
kościół wojskowego w Łucku.

Dzięki ofiarnej pracy Komitetu i energii miejscowego kapelana, ks. Waleriana Święcickiego, prace nad przebudową kościoła postępują obecnie rażno naprzód i już w niedługim czasie łucki garnizon uzyska świątynię o godnym i okazałym wyglądzie.

Kadeci lwowscy na kanonizacji św. Andrzeja Boboli.

Dawno już powstał w lwowskim korpusie kadetów projekt urządzenia wycieczki do Rzymu. Było to kilka lat temu, gdy kpl. ks. dr Leon Plater pokazywał przez epidiaskop młodszym kompaniom na lekcjach religii widoki z Rzymu, gdzie sześć lat spędził na studiach. Urzeczywistnienie jednak tego projektu nie mogło tak prędko dojść do skutku. Wiele trudności, a przede wszystkim sprawa budowy kaplicy w korpusie kadetów, pochłaniająca wszystkie wolne chwile księdza Platera, stawały na razie na przeszkodzie.

Wreszcie po ukończeniu budowy kaplicy, gdy z racji jej poświęcenia bawił w korpusie J. E. Biskup Polowy ks. Józef Gawlina, sprawa wycieczki rzymskiej ruszyła z martwego punktu. Jego Ekscelencja obiecał poprzeć w M. S. Wojsk. projekt wycieczki i odtąd żywo się nią interesował. Płk Leon Koc,

szef W. I. N. O., wyraziwszy ze swej strony zgodę swą na wyjazd kadetów, nie szczędził starań, by związane z podróżą liczne bardzo formalności zostały w porę przeprowadzone. Termin wycieczki ustalono na czas świąt wielkanocnych, a to z tej racji, że 17 kwietnia, w niedzielę wielkanocną, miała odbyć się w Rzymie podniosła uroczystość kanonizacji polskiego męczennika błog. Andrzeja Boboli.

8 kwietnia b. r. wycieczka złożona z komendanta korpusu ppłk. Wielguta, kpt. Jaskorzyńskiego i 16 kadetów, pod kierownictwem technicznym kpl. ks. dr Platara wyruszyła ze Lwowa przez Węgry do Włoch. Witana serdecznie przez władze wojskowe i społeczeństwo w Budapeszcie po zwiedzeniu tego pięknego miasta dotarła 11 kwietnia do Wenecji, skąd po jednodniowym postoju przybyła w wielki wtorek 12 kwietnia do Rzymu.

W ciągu ośmiodniowego pobytu w Wiecznym Mieście dzięki doskonałej organizacji włoskiego towarzystwa podróży C. I. T., z którym polskie biuro podróży Orbis jest w stałym kontakcie, mogli kadeci zwiedzić główne osobliwości miasta. Trudno opisać zainteresowanie, podziw i zachwyt, z jakimi zwiedzali oni najwspanialsze na świecie bazyliki, muzeum watykańskie, katakumby, Colosseum, Forum i Capitol, z jakimi słuchali jedynych w swym rodzaju śpiewów wielkich chórów kościelnych, lub przyglądali się przepięknym ceremoniom nabożeństw wielkotygodniowych, czy też dworowi watykańskiemu i gwardii papieskiej. Punktem szczytowym pobytu w Rzymie była kanonizacja błog. Andrzeja Boboli w bazylice św. Piotra w obecności Ojca św. i połączone z nią iluminacje wnętrza i zewnętrznej części świątyni oraz audiencja u Ojca św. w dniu 20 kwietnia, na której kadeci dzięki wyjątkowo dobrym miejscom mogli z łoży dla nich zarezerwowanej widzieć z bliska Papieża i słyszeć doskonale jego przemówienie.

Uczestnicy wycieczki poświęcili ponadto jedno przedpołudnie zwiedzaniu pamiątek polskich i złożyli 15 kwietnia wieniec z żywych kwiatów o barwach narodowych przed pomnikiem marszałka Józefa Piłsudskiego.

W pierwszy dzień świąt wielkanocnych byli kadeci na święconym w ambasadzie polskiej przy Kwirynale, gdzie zetknęli się z całą kolonią polską, zamieszkującą Rzym, a 20 kwietnia byli na herbatce w miłym rodzinnym nastroju u p. Janikowskiego, radcy ambasady polskiej przy Watykanie.

Dzień 18 i 19 kwietnia spędziła wycieczka w Neapolu, w Pompei i na Capri.

Wrażenie, jakie wychowankowie Korpusu Kadetów Nr I Marszałka Józefa Piłsudskiego wywarli za granicą było — sądząc

z dzienników włoskich i głosów różnych osób, które się z nimi zetknęły — jak najlepsze. Mimo stosunkowo niewielkiej ich liczby zwracali oni jednak powszechną uwagę nie tylko mundurami i pięknym słońcem kadeckim na czapkach, ale — co ważniejsze — dziarską postawą, dobrym zachowaniem i uprzejmością.

Uczestnicy wycieczki lwowskich kadetów do Rzymu. Stoją: Kom. Korpusu płk. Wielgut, kpl. ks. dr Plater i kpl. Jaskorzyński.

J. E. Biskup Polowy, który był w tym czasie w Rzymie, pamiętał o kadetach lwowskich. Gdy w ważniejszych sprawach czy trudnościach ks. dr Plater udawał się do Jego Ekscelencji, zawsze doznawał dzięki Jego osobistym wpływom i interwencji skutecznej pomocy, za co Mu składał w imieniu kadetów i w swoim gorące podziękowanie oraz wyrazy głębokiej wdzięczności.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Nominacja kapelana „Linii Maginot’a“.

Ostatnio ks. Ortello, biskup Strassburga, wyświęcił swego 65-letniego ojca na kapłana. Nowowyświęcony kapłan, owdowiawszy przed pięciu laty, wstąpił na teologię, którą właśnie teraz ukończył.

Neoprezbiter natychmiast po wyświęceniu objął obowiązki kapelana wojskowego na tzw. „Linii Maginot’a“.

„*Ateneum Kapłańskie*“. *Miesięcznik. Włocławek. Seminarium Duchowne. Rocznik 1937.*

Poważny czytelnik, który przerzuca kartki starych roczników pism periodycznych, chce zazwyczaj ujrzeć obok oblicza dnia wczorajszego oblicze Dnia Wiecznego, które powiedziałoby mu o wielkiej niezmienności, jaka się kryje za zasłoną naszych codziennych czynów, dążeń i pragnień. Zdaje mu się, że wtedy rozmawia z samym sobą, jednak o kilka lub wiele, wiele lat młodszym.

Trzeba z przyjemnością stwierdzić, że rocznik 1937 „*Ateneum Kapłańskiego*“, podobnie zresztą, jak i wszystkie poprzednie roczniki tego miesięcznika, jest właśnie takim tomem encyklopedii życia. Życia pełnego. Obok rozpraw ściśle teologicznych, podanych jednak przystępnie, tak że każdy uświadomiony katolik może przeczytać je z wielkim pożytkiem, znajdzie czytelnik artykuły ze wszystkich dziedzin życia. Rozpiętość bardzo duża. Od świętej rozprawki ks. H. Hueta pt. „*Psychoanaliza a Sakrament Pokuty*“ do wspaniałego studium o razimie ks. J. Pastuszki pt. „*Filozoficzne i społeczne idee A. Hitlera*“.

Albo znów cykl artykułów znakomitego ekonomisty L. Carro o liberalizmie i kapitalizmie, cykl, który mógłby się ukazać w czasopismach specjalnych i to nie tylko polskich, poświęconych zagadnieniom światowej gospodarki. A wreszcie — niezwykle głęboka analiza, pióra redaktora, ks. dra St. Wyszyńskiego pt. „*Przemiany moralno-religijne pod wpływem bezrobocia*“.

I to jest główna cecha omawianego periodyku: obejmowanie całokształtu życia, nie brak bowiem nawet rzeczowych sprawozdań z współczesnego ruchu literackiego. Trzeba to tym bardziej podnieść i podkreślić, zwłaszcza, że „*Ateneum Kapłańskie*“ wychodzi na prowincji i wychodzi już przeszło 20 lat. Jest to oczywiście zasługa profesorów Seminarium Duchownego we Włocławku, którzy swą pracą i przez dobrze dobranych współpracowników utrzymują czasopismo na tak wysokim poziomie.

Jak to wynika z samego tytułu miesięcznik jest przeznaczony dla duchowieństwa, ale nie wyłącznie, gdyż można go dać do czytania każdemu inteligentnemu katolikowi.

„*Wiarus*“. *Tygodnik korpusu podoficerów zawodowych wojska lądowego, marynarki wojennej i K O. P. — Warszawa. Wyd. Wojsk. Instytutu Naukowo-Oświatowego.*

W jednym z zesłorocznych numerów „*Rozkazu Wewnętrznego*“ (Nr 4/37) została umieszczona obszerniejsza wzmianka

o periodyku pt. „Wiarus“, wydawanym przez W. I. N. O. i przeznaczonym dla podoficerów. Już wówczas zostały podniesione niezwykłe walory tego tygodnika, walory, którymi nie każde podobne czasopismo, nawet zagraniczne, może się poszczycić.

Gdy się przegląda „Wiarusa“, to naprawdę nie wiadomo co należy w nim podziwiać, czy jego aktualność, czy jego barwną i zawsze pomysłową zewnętrzną szatę, czy wreszcie encyklopedyczny charakter treści jego artykułów. W „Wiarusie“ bowiem jest wszystko, co tylko obraca się w kręgu zainteresowań, dążeń, pragnień i umiłowań podoficera. Różnorodność zagadnień poruszana w tym czasopiśmie jest zadziwiająca. Na specjalne zaś podkreślenie zasługują artykuły, dotyczące pracy podoficera wśród żołnierzy. Artykuły te, pisane przeważnie przez samych podoficerów, zawierają bardzo wiele materiału, który zainteresować może nie tylko podoficerów, lecz i tych wszystkich, którzy pracują nad wychowaniem żołnierza. Są one istną kopalnią doskonałych spostrzeżeń, podawanych „z pierwszej ręki“ przez ludzi, którzy, przebywając stale wśród żołnierskiej braci, mają olbrzymie doświadczenie i znają na wylot żołnierską duszę. Słowem: materiał psychograficzny, jeśli chodzi o żołnierza i podoficera — naprawdę olbrzymi i pierwszorzędny. Nie sposób również pominąć, że tak sam „Wiarus“ jak i jego dodatki, przeznaczone dla podoficerskich rodzin („Głos Kobiety“, „Głos Orłąt“), pełne są najszlachetniejszej tendencji, by każdy podoficer polski godnie odpowiedział swemu szczytnemu powołaniu i spełnił należycie swoje zadanie, związane z jego rolą jako wychowawcy żołnierzy i jako obywatela. To wszystko zaś zgodnie z zajmowanym przez niego niesłychanie odpowiedzialnym, a zarazem wymagającym jakże wielu ofiar i poświęcenia, stanowiskiem tak w wojsku jak i w społeczeństwie.

Krzewienie idei mocnego człowieka, doskonałego żołnierza-obywatela, przodownika moralnego, który by przykładem swego życia i mocą duchową promieniował nie tylko na żołnierzy, ale i na innych obywateli „w cywilu“, który by wytwarzał na około siebie zdrową moralną atmosferę, — wreszcie kult mocnych, nieugiętych charakterów i wyrobienie światłych, pełnych gotowości do największych poświęceń obywateli — to są właśnie cele, które przewodzą redakcji „Wiarusa“, a które, trzeba to przyznać, są przez nią stale, konsekwentnie i umiejętnie w każdym wiarusowym zeszytcie realizowane.

A że redakcja „Wiarusa“ doskonale zdaje sobie sprawę, że ideały przez nią krzewione nie dadzą się wcielić w życie bez nadprzyrodzonych czynników, przeto wiara i religia zawsze znajdują na łamach „Wiarusa“ należyte oświetlenie i to w takim stopniu, by nie tylko przeniknęły one na wskroś wiarusowych

czytelników, lecz by właśnie oni — podoficerowie szczepili ideały religijne w duszach swoich wychowanków-żołnierzy.

Pomijając ogólny kierunek nadawany „Wiarusowi“ przez jego redakcję, kierunek zawsze najgłębiej moralny i zgodny z etyką chrześcijańską, zaznaczmy, że często w „Wiarusie“ ukazują się artykuły, całkowicie poświęcone religijnym zagadnieniom. Wymienimy tutaj choćby pracę sierż. J. Zagóli pt. „Wojsko a religia“ (Nr 6/38, str. 171), wzruszającą wzmiankę w artykule o artylerijskich sztandarach o Matce Boskiej, Patronce Wojska Polskiego, pierwszorzędne i naprawdę głębokie w treści, tchnące umiłowaniem św. Wiary, artykuły wielkanocnego numeru (Nr 16—17/38) pt. „Regina Coeli laetare“, „Zmartwychwstanie“ (plut. K. Hildebranda), „Rezurekcja“ (kpr. L. Bieszczady). Wreszcie nie od rzeczy będzie tu przypomnieć specjalny numer „Wiarusa“ (Nr 9/37), wydany z okazji rocznicy papieskiej koronacji, całkowicie poświęcony J. Św. Papieżowi Piusowi XI. Numerowi temu, jak wiadomo, „Osservatore Romano“ (Nr 62/37) poświęciło całoszpaltowe, nad wyraz życzliwe omówienie, które podaliśmy w dosłownym tłumaczeniu w Nr 4/37 „R. W.“.

Wysiłki redakcji „Wiarusa“ zostały należycie ocenione przez J. E. Księdza Biskupa Polowego, który bawiąc ostatnio w Rzymie, nie omieszkał przedstawić Stolicy Apostolskiej pracę „Wiarusa“ na chwałę Bogu i dla dobra Polski. Rezultatem kroku Jego Ekscelencji było specjalne błogosławieństwo Ojca Świętego, przesłane dla redaktorów, autorów i współpracowników „Wiarusa“.

Korzystając z okazji tak zaszczytnego wyróżnienia, przesyłamy nasze bratnie gratulacje Redakcji „Wiarusa“ na czele z p. kpt. Jerzym Ciepelińskim, który jest duszą i motorem całej wiarusowej pracy i któremu „Wiarus“ zawdzięcza i swój rozwój i swój kierunek. Oby ta zbożna praca, jak dotychczas tak i w przyszłości, zawsze dawała jak najlepsze rezultaty ku chwale Boga i Ojczyzny!

Adres redakcji i administracji:

Warszawa, ul. Miodowa 26. Polowa Kuria Biskupia. Telefon 12-07-22.
Konto P.K.O. 30.240.

Za redakcję: Ks. ALEKSANDER GOGOLIŃSKI = ELSTON, kapelan W. P.
